

Girişimciliğin Özendirilmesinde Mikro Kredi Uygulamaları: Kırgızistan Ekonomisi İçin Bir Değerlendirme

Asst. Prof. Dr. Selçuk Kendirli (Hitit University, Turkey)

Asst. Prof. Dr. Yakup Ülker (Kyrgyzstan-Turkey Manas University, Kyrgyzstan)

Assoc. Prof. Dr. Muharrem Tuna (Gazi University, Turkey)

On the Promotion of Entrepreneurship Micro Credit Applications: An Evaluation for Kyrgyzstan Economy

Abstract

After 2000 year, there are series workings for solving problem which is the poor people has got very low earning. The micro finance companies importance increased during this period for breaking the beggary, give strong to the women. The reason of giving to micro finance credit is given for react to entrepreneurship capital, buying for raw materials and buying for machinery and equipment. In 1990 after the independence, Kyrgyzstan which is one of the developing countries has created suitable economic conditional for micro finance credits. It has grown up because the financial sector is not developed and populations' earning is not too much. In this study, there was a research about micro credit application in Kyrgyzstan.

JEL codes: G20, G21, G29

1 Giriş

Mikro kredi; iş yapma fikri olup, gelir getirici bir faaliyette bulunmak üzere, küçük bir başlangıç sermayesine ihtiyacı olan yoksullara imkan verilmesidir. Sadece güvene dayanan, teminatsız ve kefilsiz küçük sermaye şeklindeki mikro kredi; yoksulların kendi kendilerine yoksulluktan kurtulmaları için etkili bir stratejidir. Mikro kredi sisteminde kişiye yemesi için bir balık verilmez. Ona nasıl balık tutulacağı da öğretilmez. Ancak bunların ötesinde, yoksulun balık tutmak için bir ağ veya kayık kiralaması veya satın alması sağlanır (www.israf.org). Mikro kredi, dar gelirli insanların geçimlerini sağlayabilmeleri, kendi işletmelerini kurmaları veya geliştirmeleri için verilen kredilerin ve diğer finansal hizmetlerin tümüdür.

Mikro kredinin amacı, klasik yollarla kredi elde edemeyecekler, yoksulluğu, gelir dağılımındaki adaletsizliği ve işsizliği azaltacak şekilde, ailesi ve kredi alan için, kendi kendine gelir getirici bir faaliyet yapılmasını sağlayarak, ekonomik ve sosyal kalkınmayı gerçekleştirmektir (<http://www.israf.org>). Mikro kredi fikri ilk olarak 1973 yılında Bangladeş'te ekonomi Profesörü olan Muhammad Yunus tarafından ortaya atılmıştır. Yunus, yoksulluğun çok yoğun bir şekilde yaşandığı Bangladeş'te genç bir kadına bambu sepet yapması için 6 dolar kredi vererek başlatmıştır. Mikro kredi; sonraki yıllarda başta A.B.D. ve Avrupa'nın çeşitli ülkeleri de dahil olmak üzere, bütün kıtalarda ve Türkiye dahil yaklaşık 111 ülkede başarıyla uygulanmaktadır. Yoksullara mikro kredi kapsamında Bangladeş'te 36 dolar, ABD'de 1200 dolar, Türkiye'de ise 500 TL verilmektedir (www.israf.org). Kırgızistan'da ise mikro kredi talep edenlere ortalama 5.000 Som ödenmektedir.

Kırgızistan Cumhuriyetinde 1995 yılında FİNKA-Kırgızistan (Dar Gelirlilere Uluslararası Yardımlaşma Fonu) ABD'nin geri ödemesiz verdiği 6 milyon \$'la faaliyete başlamıştır. 1999 yılında mikro kredi birliklerinin sayısı 77'ye ulaşmıştır. Günümüzde 190 kredi birliği, 4 mikrofinans uyumu, 355 mikrokredi uyumu, 102 mikrokredi ajansı bulunmaktadır. 1999'da kredi birliklerinin 110'una 17,9 milyon Som (yaklaşık 426.190 \$) verilmiştir ve bu kredilerin 4,9 milyon Som'u (yaklaşık 116.667 \$'ı) geri ödenmiştir.

2 Kırgızistan'da Mikro Kredi Uygulamasının Gelişimi

Kırgızistan, Sovyetler Birliği'nin dağılma süreci içine girmesi üzerine 15 Aralık 1990'de egemenliğini, 31 Ağustos 1991'de bağımsızlığını ilan etmiştir. Aynı yılda bağımsızlığını kazanan Kırgızistan finansal sistemi, yapılan birçok değişiklikler sonucu önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Mikro kredi kurumları ve şubeleri mikro finans organizasyonları türlerinden biri olup, esas amacı Kırgızistan'da yoksulluğu yenme, istihdam sağlama, girişimciliğin gelişmesine ve halkın sosyal gelişimine katkıda bulunmaktır. Elde edilen verilere göre 2010 yılı sonunda, 19 sigorta şirketi, 6 yatırım fonu, 2 sermaye borsası, 3 emeklilik şirketi, 22 banka, 397 mikro finans kuruluşu ve 2 özel kredi kuruluşundan oluşmaktadır (Merkez Bankası Bülteni, 2010). Ekonomik sistem içerisinde, 2010 yılsonu toplam kredi portföyünün GSYİH'ya oranı %18,2 düzeyine ulaşmıştır. Ancak aşağıdaki grafikte gösterildiği gibi banka dışı kuruluşların toplam kredi portföyündeki payı düşük seviyededir. Mikro kredi kuruluşları da Kırgızistan ekonomisi içerisinde banka dışı kredi kuruluşu olarak ifade edilmektedir. Kırgızistan Cumhuriyeti Millî İstatistik Komitesinin 2011 yılına ait verilerine göre mikro kredi organizasyonları ve Kırgız tarım finans birliği ve diğer kredi birlikleri tarafından Ocak-Eylül 2011 döneminde halka toplam 16.423,9 milyon Som kredi kullanılmıştır. Söz konusu organizasyonlar tarafından verilen krediler ticari bankaların vermiş olduğu kredilerin %55'ini oluşturmakta olup, 2011 yılında 422.540 kişi banka dışı (mikro finans)

organizasyonlardan kredi almışlardır. Halka verilen küçük miktarlardaki kredilerin %90'ı uluslararası organizasyonlardan temin edilmektedir. Kredilerin büyük kısmı kısa süreli (1 yıl vade ile) verilmektedir. Ortalama kredi tutarı 38,9 bin Som'u geçmemektedir. Yıllık faiz oranları önemli derecede yıldan yıla azaldığından dolayı geri dönüşüm oranı %90'ı aşmaktadır. Verilen kredilerin büyük bir kısmı tarımda (%45), ticaret ve lokanta işletmeciliğinde (%44) kullanılmaktadır (Kırgızistan Merkez Bankası, 2010).

Bununla birlikte mikro finans sektörünün hızlı bir gelişme içerisinde olduğu gözlenmektedir. Bilindiği gibi, mikro kredilerin temel amacı yoksul insanlara kredi olanakları sunarak kendi işlerini kurmasına yardımcı olmaktır. Diğer bir anlatımla, Kırgızistan'ın ekonomik durumu nedeniyle bu hizmetlere ihtiyacı olan insanların sayısı çoktur. Bunun için mikro finans işletmelerinin sayısının artması doğal karşılanmaktadır. Bu bağlamda, sektörün gelişmesinde Dünya Bankası, Asya Kalkınma Bankası, Avrupa Gelişme ve Kalkınma Bankası, IMF, IFC, OSCE, USAID, TİKA ve TISIS gibi uluslararası oyuncuların katkısı da büyüktür.

Sistem içerisinde, çok fazla denetim yaşamayan mikro kredi kuruluşları, 2002 yılında kabul edilen 'Mikro Krediler Hakkında Kanun' ile daha düzgün ve sistematik bir biçimde çalışmaya başlamışlardır. Bu kanunla birlikte mikro kredi işletmeleri, Merkez Bankası tarafından denetim ve düzenlemeye tabi olmuşlardır. Kanun, mikro kredi işletmelerinin; tanımı, sınıflandırılması, lisans alma süreci ve denetlenmesi hakkında ayrıntılı düzenlemeler içermektedir. Kanun çerçevesinde mikro finans işletmeler 3 türe ayrılmaktadır (Mikro krediler hakkında kanun):

1. Mikro finans işletmesi: Uluslararası, ulusal veya yerel kuruluşlardan sağlanan fon ya da öz sermayeyi, tüzel ve gerçek kişilere mikro kredi ve diğer hizmetler olarak verme hakkına sahip kuruluşlardır. Hukuki organizasyon açısından anonim şirkettir. Bu tür işletmelerin başka bir özelliği ise mevduat toplama haklarıdır.
2. Mikro kredi işletmeleri: Uluslararası, ulusal veya yerel kuruluşlardan sağlanan fon ya da öz sermayeyi tüzel ve gerçek kişilere mikro kredi olarak sunan ve Merkez Bankasından sertifika alan, hukuki organizasyon açısından gerçek kişi de olabilen işletmelerdir.
3. Mikro kredi acenteleri: Uluslararası, ulusal veya yerel kuruluşlardan sağlanan fon ya da öz sermayeyi tüzel ve gerçek kişilere mikro kredi olarak sunan ve ticari olmayan işletme türüdür.

Bununla birlikte Kırgızistan'da mikro finans sektörünün gelişmesine katkıda bulunmak ve işletmelerin performansını artırmak amacıyla Mikro Kredi Kuruluşları Birliği faaliyet göstermektedir. Birliğe üye olmak gönüllülük esasına bağlıdır. İşletmeler birliğe üye olmak ya da olmamak konusunda serbesttirler. Halihazırda birliğe 35 mikro kredi kuruluşu üyedir (www.amfi.kg 14.03.2012). Aşağıdaki tabloda mikro kredi kuruluşlarının sayısının yıllar itibarıyla gelişimi gösterilmiştir.

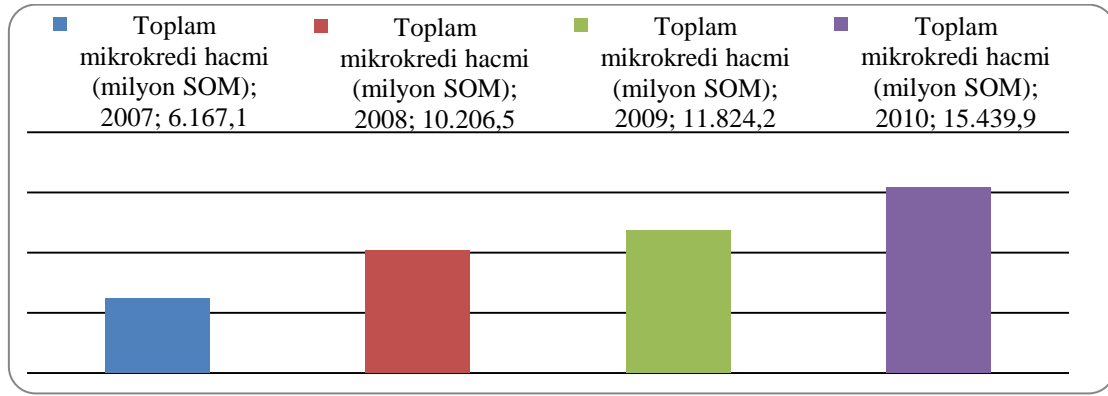
	2006	2007	2008	2009	2010
Mikro finans işletmesi	1	2	2	4	4
Mikro kredi işletmesi	57	103	170	226	266
Mikro kredi acentesi	89	127	119	129	127
Toplam	147	232	291	359	397

Tablo 1: Yıllar İtibarıyla Kırgızistan'da Mikro Kredi Kuruluşlarının Sayısal Olarak Gelişimi Kaynak: Merkez Bankası Bülteni, 2010.

Müşteri sayısı açısından ise Djalal-abad bölgesinde 2010 yılsonu itibarı ile 89.766 kişi mikro kredi hizmetlerinden yararlanmıştı. Ayrıca, Djalal-abad, Issık-Göl, Oş ve Çüy bölgelerinin tüm müşteri portföyündeki payı %63'e eşittir. Bununla birlikte kredi kullananların %59'u tarım sektöründe çalışmak için mikro krediden yararlanmıştı. Dolayısıyla mikro krediler daha çok tarım sektörüne verilmektedir. Bununla birlikte son 5 yıl içinde mikro kredi müşteri portföyünün ortalama %75,2'sini kadınlar oluşturmaktadır. Aşağıdaki grafikte de 2010 yılında verilen mikro kredilerin sektörlere göre dağılımı yer almaktadır.

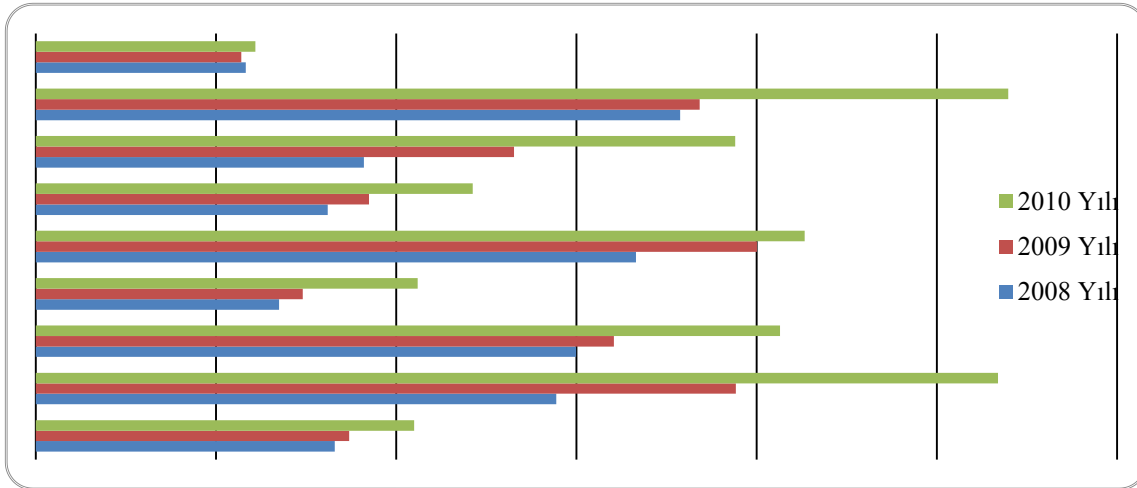
Mikro finans organizasyonlarının faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için tüzel kişiliğe sahip olmaları, Kırgızistan Cumhuriyeti Milli Bankası'ndan izin almaları ve Kurucu Belge'si almaları gerekmektedir. Mikro kredi sürecinde; ipoteksiz kredilendirme, ipotekli kredilendirme, örgütsel kredilendirme, kişisel (özel) kredilendirme türleri bulunmaktadır. Halka verilen kredilerin geri dönüşümünü sağlamak amacıyla, sert bir müşteri seçimi ve katı yönetim şekli uygulanmaktadır. Kredi miktarı ve faizleri haftalık ve aylık olarak ödenerek kapatılmaktadır. Anlaşmada belirtilen şartları yerine getirmeyen gerçek ya da tüzel kişiler cezaya tabi tutulmaktadır. Kredilerin yıllık faizleri %15 ile %36 arasında değişmektedir. 2011 yılında Kırgızistan Cumhuriyeti genelinde 422.540 kişiye yaklaşık olarak 16.424.000 Som kredi kullanılmış ve %96,1'lik bir geri dönüş oranı söz konusu olmuştur.

2010 yılında toplam mikro kredilerin hacmi 15.439.900 Som'a ulaşmıştır. Grafik 1'de gösterildiği gibi, Kırgızistan ekonomisinin ve halkın gelir seviyesinin yapısı gereği, mikro kredi hacminde yükseliş eğilimi görülmektedir. Ancak verilen kredilerin ortalama hacmi 38.000 Som civarındadır. Aynı zamanda verilen kredilerin %70,4'ü ya da 10.871.700 Som'luk kısmı kısa vadeli olarak kullanılmıştır.

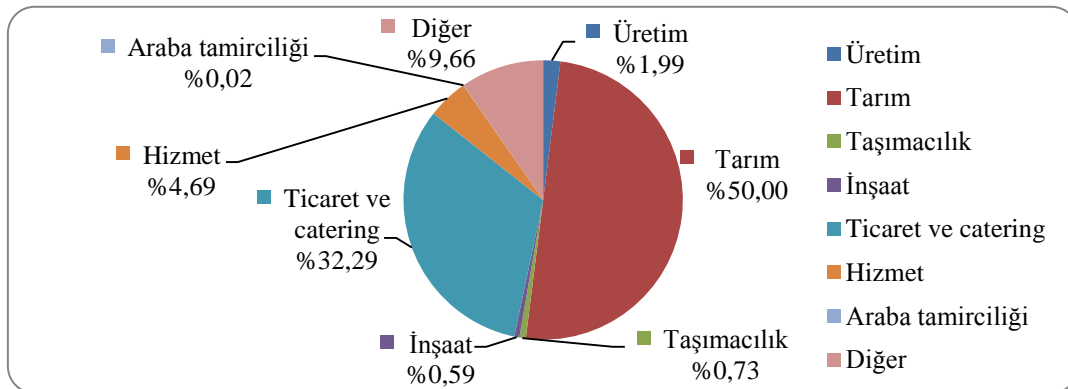
Şekil 1: Yıllar İtibarıyla Kırgızistan'da Mikro Kredi Gelişmeleri **Kaynak:** Bankacılık Sektörünün Gelişme Eğilimleri, Kırgızistan Merkez Bankası, 2010.

Grafikten de görülebileceği gibi mikro kredi hacmi yıllar itibarıyla bir artış eğilimi içerisindedir. Aşağıdaki grafikte ise 3 yıl itibarıyla mikro kredi hacimlerinin bölgesel dağılımı gösterilmektedir. Kırgızistan'ın başkenti Bişkek ve Djalal-abad bölgesinde 2010 yılında bir sıçrama gözükmemektedir.

Şekil 2: Yıllar itibarıyla Bölgeler Açısından Mikro kredi Gelişmeleri ve Bölgesel Paylar **Kaynak:** Kırgız Milli İstatistik Komitesi

Mikro finans piyasası bankacılığa nazaran geniş potansiyele sahiptir. Bunun nedeni de mikro finans organizasyonlarının Kırgızistan'ın bütün bölgelerinde şube ve temsilciliklerinin bulunmasıdır. Kredilerin bölgesel dağılımına bakıldığında Oş %21, Çüy %18, Celalabat %17, Bişkek %17 ve Issık -Göl %12'lik bir orana sahiptir. Daha az paya sahip olan bölgeler ise %6.4 ile Batken, %4 ile Narın, %3.2 ile Talas olarak sıralanabilir. İlginç noktalardan biri de kredi alanların %79'unu bayanlar oluşturmaktadır. Ayrıca küçük ve orta ölçekli sanayilerin gelişimi için de mikro krediler kullanılmaktadır.

Şekil 3: Kırgızistan'da Kullanılan Mikro Kredileri Sektörlere Göre Dağılımı **Kaynak:** Kırgız Milli İstatistik Komitesi

Mikro kredilerin faizleri, bankalara göre yüksek seviyelerdedir. Bunun temel nedeni, mikro kredi kuruluşlarının operasyonel giderlerinin büyük miktarlara ulaşması olarak gösterilmektedir. Diğer anlatımla, mikro kredi kuruluşları merkezlerden uzak köylere gidip hizmetleri vermek için daha çok gidere katlanmaktadır. Mikro kredilerin beş yıllık sürede yıllık faiz oranı ortalama %33 dolaylarındadır. Sistemin iyi çalışan tarafı ise verilen kredilerin %97,4'ünün geri dönmesidir. Ancak 2010 yılının son raporuna göre şüpheli alacak tutarı önemli oranda artış göstermiştir. (Kırgızistan Finansal Kuruluşları, 2011).

Kredi organizasyonlarından kredi kullanan müşterilerin en az 3/10'u işsizlik dairesinde kayıtlı olanlardan tercih edilmekte, böylece bu kuruluşlar verdikleri mikro kredilerle istihdama da katkıda bulunmaktadır. Kırgızistan Cumhuriyeti ekonomisinde önemli yer tutmaya başlayan mikro kredi organizasyonları önemli noktalara ulaşmaya başlamış bulunmaktadır. Ancak, bu organizasyonların hedef kitlesi olan işsizlerin ve yoksul hane halklarının krediden yararlanabilmeleri için bazı sorunların aşılması gerekmektedir. Şu anda kredi faizlerinde indirimler uygulanmaktadır. Ancak, uygulanan faizlerdeki indirimler devamlı kredi alan müşterilere uygulanmaktadır. Bu durum, krediden bu zamana kadar yararlanmayan müşterilerin korkmasına ve düşündüğü projelerini gerçekleştirememesine neden olmakta, kredi alanların geri ödemesinde de zorluklarla karşılaşmasına sebep olmaktadır. Ayrıca kredi alanların krediyi nasıl kullanması gerektiği ve karşılaşılabileceği riskler anlatılarak düşündüğü projeleri gerçekleştirmesinde yardım edilmektedir.

3 Küreselleşme Çerçevesinde Mikro Krediler ve Kırgızistan İçin Bir Değerlendirme

3.1 Çalışmanın Amacı

Kırgızistan'da girişimcilik kültürünün yerleşmemiş olması önemli bir sorundur. Bu sorunun çözümünde girişimci adaylarının kredi ile desteklenmesi büyük yer tutar. Özellikle küçük ölçekli projelere sahip girişimcilere mikro kredi sağlanması ülkenin önemli öncelikleri arasındadır. Bu çalışmada, mikro girişimcilere mikro kredi sunan kuruluşların kredi verme şartları ve girişimciler açısından elverişliliğinin incelenmesi amaçlanmıştır.

3.2 Çalışmanın Yöntemi

Çalışma kapsamında öncelikle ikincil veriler toplanmış, bunun için literatür taraması yapılmıştır. Birincil veri toplama safhasında ise Mikro Kredi İşletmelerinden bilgi edinme güçlüğü yaşandığı için kredi kullananlardan anket yoluyla bilgi derlenmiştir. Anketler, kredi kullanıcıları ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler istatistiksel olarak analize tabi tutulmuştur.

3.3 Kapsamı ve Sınırlıkları

Bu araştırma Kırgızistan'ın başkenti Bişkek'te faaliyet gösteren mikro kredi kullanıcılarını kapsamaktadır. Diğer bölgelere ulaşım ve bilgi alma zorluğu nedeniyle, araştırma evreni sadece başkentte mikro kredi kullananlar olarak kabul edilmiştir.

3.4 Çalışmanın Varsayımları

Çalışmanın varsayımları aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Araştırmaya katılanlar sorulan soruları tam ve doğru anlamıştır.
- Çalışmaya katılanların verdikleri cevaplar gerçeği yansıtmaktadır.

3.5 Bulguların Değerlendirilmesi

Yapılan araştırmada bilgi elde edilmesi yolunda yaşanan güçlüklerden dolayı, bir sayı belirlenememiştir. Dolayısıyla, Başkent Bişkek'de yaşayan insanlar üzerinde bir araştırma yapılmasına karar verilmiştir. Bişkek'te yaşayan nüfus, Kırgızistan Milli İstatistik Kurumundan elde edilen bilgilere göre, 1 milyon civarındadır. Yapılan örnek büyüklüğü hesaplamasında elde edilen değer, %10 hata payıyla ve %99 güven seviyesinde toplam 166 denek olarak hesaplanmıştır. Bu güven aralığı %98'e çekilirse, sayı 136 olarak hesaplanmaktadır. Araştırma kapsamında Bişkek'te mikro kredi kullanan toplam 126 girişimciye anket uygulanmıştır. Ankette katılımcıların, demografik özelliklerini tanımlamaya yönelik 5 soru, çalışma alanları ve mikro finans uygulamalarına ilişkin görüş ve önerilerini belirlemeye yönelik 22 soru olmak üzere toplam 27 kapalı uçlu soru sorulmuştur. Mikro finans uygulamaları ile ilgili görüş ve önerileri sorgulayan sorulara cevaplar 5'li likert tipi ölçek kullanılarak alınmıştır.

Anketlerin güvenilirlik testi Cronbach alfa testi ile yapılmıştır. Yapılan testin güvenilirliği analizinde Cronbach alfa katsayısı 0,90 olarak ölçülmüştür. Cronbach alfa testinde 0,50 üzeri değerler güvenilir kabul edilmektedir. Araştırma ile ilgili bulgular tablolar halinde ve yüzde dağılımlar olarak aşağıda ifade edilmiştir. Mikro kredi kullananlara yönelik demografik özellikler ve bilgiler Tablo 2'de yer almaktadır.

Mikro kredi kullanım alan çalışmasına katılanların yaşı genel olarak 31-40 yaş aralığında bulunan kimselerdir. Katılımcılar arasında kadın kredi kullanıcıları ve evli olanlar daha ağırlıkta bulunmaktadır. Mikro kredi kullanıcıları, adlıkları krediyi ağırlıklı olarak ticaret yapmak için kullanmışlardır. Mikro kredi kullanıcıları genel olarak mevcut faaliyetlerini 1-5 yıl arasında sürdürmektedirler ve kredi kullanmadan önce genel olarak kendi

işlerine sahiptirler. Mikro kredi kullandığını ifade eden kişiler, son kullandıkları kredi ile ortalama 8.000.-Som (350 TL) gelir elde ettiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcının yaşı	n	%
25-30 arası	15	12
31- 35 arası	45	36
36- 40 arası	51	40
41 yas ve üzeri	15	12
Toplam	126	100.0
Katılımcının cinsiyeti	n	%
Kadın	74	59
Erkek	52	41
Toplam	126	100.0
Katılımcının medeni durumu	n	%
Bekar	35	28
Evli	75	59
Diğer	16	13
Toplam	126	100.0
Katılımcının mesleği	n	%
Hayvancılık	9	7,1
Çiftçi	13	10,3
Üretim	14	11,1
Yiyecek İçecek	15	11,9
Ticaret	60	47,6
Terzilik	15	11,9
Toplam	126	100.0
Katılımcının şu anda yapmış olduğu işin faaliyet süresi	n	%
1-2 yıl	42	33
3-5 yıl	64	51
6-10 yıl	13	10
11 yıl ve üzeri	7	6
Toplam	126	100.0
Katılımcının son kullandığı mikro krediden elde ettiği gelir tutarı	n	%
0-100 Som	23	18,4
101-3000 Som	38	30,9
3001-5000 Som	14	11,2
5001-10000 Som	31	25,3
10001-20000 Som	10	8,6
20000 Som ve üzeri	10	8,6
Toplam	126	100.0

Tablo 2: Kırgızistan / Bişkek'te Mikro Kredi Kullanıcılarının Demografik Özellikleri

Daha önceki soruları destekler nitelikte olarak, katılımcılar genelde mikro krediyi kendi işlerini kurmak ve mevcut işlerini büyütmek için kullanmışlardır. Genel olarak mikro kredi kullanıcıları şimdiye kadar 1-3 kez arasında mikro kredi kullandıklarını ifade etmişlerdir. Kullanılan kredi miktarı aralığı ise 45.000.-100.000. Som (1.800 – 4.000.-TL) aralığındadır. Genel olarak mikro kredi kullanıcıları, kredi kullandıktan sonra, işlerinde büyüme olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum mikro kredi kullanma isteğine de yansımıştır. Aynı şekilde mikro kredi kullanıcılarının, kredi kullandıktan sonra iş hacmindeki büyüme istihdama da yansımıştır. Kredi kullanıcıları, kredi kullandıktan sonra çalıştırdıkları kişi sayısında da artış olduğunu ifade etmişlerdir. Sürecin olumsuz olarak varsayılabilceği bir durum ise, mikro kredi kullanıcılarının yüksek faize maruz kalmalarıdır. Mikro kredi kullanıcıları genelde %25-%30 ya da %30-%40 aralığında faize maruz kalmaktadırlar. Bu duruma mikro kredi kullanıcıları bilinçli bir şekilde katlanmaktadır. Çünkü kredi faiz oranlarını banka faiz oranları ile karşılaştırmaktadırlar. Bunun nedeni ise, mikro kredi kuruluşlarının, bankaların ulaşamadıkları köylere kadar ulaştıkları için, maliyet yansımaları olarak açıklanmaktadır.

Yapılan çalışmada, kredi kullanıcılarının mikro kredi tercih nedenleri, banka kredileri ile kıyaslanmak da istenmiştir. Bu amaçla 12 adet karşılaştırma sorusu sorulmuştur. Sorularda 5'li likert ölçeği kullanılmıştır. Katılımcının belirtilen yargılara katılıp katılmadığını 1-5 arasında derecelendirmesi istenmiştir. Soruda verilen ifadelerle katılıp katılmadığını 5 “tamamen katılıyorum”, 4 “katılıyorum”, 3 “kararsızım”, 2 “katılmıyorum”, 1 “tamamen katılmıyorum” şeklinde derecelendirmesi istenmiştir.

Katılımcının mikro kredi alma amacı	n	%
Kendi işini kurmak	47	37,3
Mevcut işini büyütmek	37	29,4
Başka bir işte kullanmak	22	17,5
İhtiyaç kredisi olarak kullanmak	3	2,4
Nakit sıkıntısını aşmak	16	12,7
Diğer	1	,8
Toplam	126	100,0
Katılımcının şu an kadar almış olduğu mikro kredi sayısı	n	%
1- 3 kez	79	62,6
4-8 kez	38	30,2
9-15 kez	6	5,0
16-25 kez	1	,7
25 kez ve üzeri	2	1,4
Toplam	126	100,0
Katılımcının son aldığı kredi miktarı	n	%
5000-15000 Som	2	1,4
15000-30000 Som	9	7,2
30000-45000 Som	11	8,6
45000-100000 Som	72	57,6
100000-400000 Som	27	21,6
400000 Som üzeri	5	3,6
Toplam	126	100,0
Katılımcının mikro kredi kullandıktan sonra işinde yaşadığı değişim	n	%
İş büyüdü	21	38,1
İş küçüldü	13	10,3
Değişiklik olmadı	48	16,7
Diğer	44	34,9
Toplam	126	100,0
Katılımcı tekrar mikro kredi kullanmayı düşünmekte midir	n	%
Evet	99	78,4
Hayır	27	21,6
Toplam	126	100,0
Katılımcının mikro kredi almadan önce işinde çalışırken kendi dahil çalıştırdığı kişi sayısı	N	%
1 kişi	42	33,1
2-3 kişi	78	61,9
4-6 kişi	6	5,0
7-9 kişi	0	0,0
10-12 kişi	0	0,0
12 kişi ve üzeri	0	0,0
Toplam	126	100,0
Katılımcının mikro kredi kullandıktan sonra çalışırken kendi dahil çalıştırdığı kişi sayısı	N	%
1 kişi	30	25,2
2-3 kişi	76	59,7
4-6 kişi	14	10,8
7-9 kişi	5	3,6
10-12 kişi	1	,7
12 kişi ve üzeri	0	0,0
Toplam	126	100,0
Katılımcının mikro kredi kullanırken katlandığı faiz oranı	N	%
% 15-%20	7	5,8
%20-%25	12	9,4
%25-%30	64	51,1
%30-%40,	39	30,9
%40-%50	2	1,4
%50-%60	2	1,4
Toplam	126	100,0
Katılımcının katlandığı mikro kredi faiz oranını bankalarla karşılaştırıp karşılaştırmadığı	n	%
Evet	81	64,1
Hayır	45	33,1
Toplam	126	100,0

Tablo 3: Kırgızistan / Bişkek'te Mikro Kredi Kullanıcılarının Demografik Özellikleri (İşiyile İlgili Bilgiler)

Mikro krediyi diğer klasik banka kredilerine tercih etmenizin nedeni nedir?	Tamamen Katılıyorum (5)	Katılıyorum (4)	Kararsızım (3)	Katılmıyorum (2)	Tamamen Katılmıyorum (1)	TOPLAM
	%	%	%	%	%	%
Mikro kredide faizler daha yüksektir	53,2	32,5	7,1	5,5	1,6	100.0
Mikro kredide istenen teminat daha azdır veya yoktur	29,4	50	7,9	9,5	3,1	100.0
Mikro krediyi alma yeri bize yakındır	28,6	37,4	7,1	20,5	6,4	100.0
Mikro kredide vade daha uygundur	30,2	48,4	11,9	7,9	1,4	100.0
Mikro kredide kısa sürede kredi alınabilir	40,3	49,4	4,7	3,9	1,6	100.0
Mikro kredide formalite daha azdır	30,3	48,2	8,6	12,2	0,7	100.0
Mikro kredide kurum size ilgi gösterir	33,1	45,3	12,2	7,2	2,2	100.0
Mikro kredi almasaydım mevcut işimi genişletemedim	26,2	29,5	20,5	18,2	5,5	100.0
Mikro kredi almasaydım ücretli bir işte çalışırdım	15,8	20,1	10,8	21,6	31,7	100.0
Mikro kredi almasaydım işsiz kalırdım	10,8	7,9	16,6	31,7	33,1	100.0
Mikro kredi almasaydım çocuklarıma yeterli düzeyde eğitim veremezdim	10,1	41,7	15,8	12,2	20,1	100.0
Mikro kredi almasaydım çocuklarıma sağlık durumuna para harcamazdım	12,2	43,2	13,6	12,2	18,7	100.0

Tablo 4: Kırgızistan / Bişkek'te Mikro Kredi Kullanıcılarının Mikro Krediyi Tercih Etme Nedenleri (n:126)

Sorulan derecelendirme sorularında, mikro kredi kullanıcıları genel olarak, faizlerin daha yüksek olduğunu kabul etmektedirler. Fakat buna rağmen mikro kredilerin tercih sebebi olarak teminatların az olmasını göstermişlerdir. Aynı zamanda mikro kredinin tercih edilme sebeplerinden birisi de kredi sağlayan kurumların, kredi kullanıcılarına kadar ulaşmış olmaları söylenebilir. Kredi kullanıcıları genel olarak mikro kredi vadesinin kendilerine daha uygun olduğunu belirtmişlerdir. Kredi kullanıcılarının, mikro krediyi tercih etmelerinin başka bir nedeni ise, kısa sürede ve daha az formalite ile kredinin temin edilebilmesidir. Kredi kullanıcıları, mikro kredi işletmelerinin, kendilerine bankalardan daha yakın ve sıcak davrandığını da ifade etmişlerdir.

Mikro kredi kullanıcıları genel olarak iş kurabilmelerinin, krediden bağımsız olduğunu, kredi almasalar da iş kurabileceklerini ifade etmişlerdir. Fakat mikro kredinin de kendilerine katkı sağladığını ifade etmişlerdir. Bu konuya katıldıklarını, gerek mikro kredi kullanmadan başka ücretli bir işte çalışabileceklerini gerekse çocuklarına iyi eğitim sağlayamayacaklarını ve gerekli sağlık harcamalarını yapamayacaklarını belirterek ifade etmişlerdir.

4 Sonuç ve Öneriler

Mikro finansman uygulamaları dar anlamıyla normal bankacılık sisteminin içinde olamayan yoksul kesime verilen finansman hizmetlerini ifade ederken, geniş anlamıyla çok yoksul olmamakla beraber kısa dönemli düşük tutarlı nakit ihtiyacı karşılanan mikro işletmelere yönelik verilen finansman hizmetlerini kapsamaktadır. Mikro finansman hizmetlerinin ana sorunları: çok sayıda müşteriye hizmet götürülmesi ve kredi tutarları düşük olmakla beraber yerine getirilmesi gereken prosedür normal ticari krediyle neredeyse aynı olması nedeniyle hizmet maliyetinin yüksek olması, ayrıca kredi geri dönüş riskinin de yansıtılması ile kredi faiz oranlarının yüksekliği ve bu durumda müşterilerin borç ödeme güçlerinin ilk aşamada yetersiz olması olarak sayılabilir. Yukarıda açıklanan bu olumsuzluklara rağmen mikro finansman hizmetleri, ekonomi dışında kalmış olan yoksul kesimin tasarruflarının değerlendirilmesine ve çok küçük tutarlı kredilerle yoksul kesimin kendi işini kurarak üretime katılmasına neden olmaktadır. Fon sağlayan kurum açısından ise riskin dağıtılmış olması ve kredinin çok düşük tutarlarda verilmesi risk unsurunu bir ölçüde azaltmaktadır.

Bu çalışma kapsamında değerlendirme yapılacak olursa; mikro finans kuruluşları ile mikro girişimciler arasındaki ilişki sorunsuz ve sürekli biçimde işlemektedir. Kredi geri dönüşleri yüksek, mikro girişimciler sürekli bu kaynaktan yararlanmaktadır ve gelecekte de yararlanmayı düşünmektedirler. Mikro kredilerin mikro girişimcilere en önemli faydası, işlerini büyümesini desteklemesidir. Buna karşılık mikro finans, yeni iş kurmaya, girişimci olmaya küçük bir oranda katkı sağlamaktadır. Buna paralel olarak istihdamın arttığı görülmektedir. Mikro kredi kullanan girişimcilerin çoğu ticaret sektöründe çalışmaktadır. Ortalama kredi tutarlarının büyüklüğüne ve girişimcilerin büyük çoğunluğunun önceden de aynı işi yaptıklarına bakılırsa,

girişimcilerin genellikle işletmelerini kurmuş küçük girişimciler oldukları ancak pek yoksul olmadıkları, mikro krediler olmadan da aynı işi yapabileceklerine inandıkları, mikro kredileri diğer tür kredilerden daha avantajlı gördükleri için büyüme amaçlı kullandıkları anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak mikro krediler, dünyadaki diğer ülkelerde olduğu gibi, Kırgızistan ekonomisi içinde önemli katkılar sağlamaktadır. Mikro Kredi uygulaması gün geçtikçe daha çok sistematikleşmekte ve daha çok yaygınlaşmaktadır. Kırgızistan'da hane halkının gelir seviyesinden dolayı, kredi kullanma isteği yaygındır. Kredi kullanımı genel olarak belirli bir yaştan sonra belirli sebeplerle (iş kurmak, mevcut işini genişletmek, çocukların eğitim ve sağlık harcamaları vs) ortaya çıkmaktadır. Kullanılan krediler, hane halkının gelirine ciddi katkılar sağlamaktadır. Ekonomik olarak hane halkına katkı yaparken, kısmen de bu durum istihdama yansımaktadır. Bununla birlikte, mikro kredi işletmelere bankalara nazaran daha yüksek faizlerle kredi sunmaktadırlar. Genel olarak kredi kullanıcıları durumu bilmelerine rağmen, kredi kullanımında yaşadıkları avantaj nedeniyle mikro kredileri tercih etmektedirler. Bu avantajlar;

- İstenen teminatların bankalara göre daha az olması
- Kredi kullanılan işletmenin, kredi kullanıcılarına daha yakın olması
- Daha uygun vadelerin tanınması
- İşlemlerin daha kısa sürmesi ve daha az formalite ile karşılaşmak şeklinde sıralanabilir.

Çalışma kapsamında getirilebilecek öneriler ise;

- Mikro kredi kuruluşlarının kamu otoritesi tarafından daha sıkı gözetimi ve denetimi sağlanmalıdır. Çünkü mikro kredi kullanılması adı altında tefecilik uygulaması sistematikleşebilir eğilimindedir.
- Mikro kredi kuruluşları, müşterilerine daha kapsayıcı bilgi vermelidirler. Katılımcılar, mikro kredi kuruluşlarının yeterince açıklayıcı bilgi vermedikleri yönünde iddialarda bulunmaktadır.
- Mikro kredi uygulamalarının faiz oranları daha uygun hale getirilmelidir. Piyasa faiz oranları %20 civarında iken, mikro kredi kuruluşları daha yüksek faiz oranları ile kredi vermektedirler. Bu konuda ilgili kamu kurumu bir standart geliştirmeli ve alınabilecek en yüksek faiz oranları için bir tavan konulmalıdır.
- Mikro kredi kuruluşları, müşterilerini takip amacıyla bir veri tabanı oluşturmalıdırlar. Bu konuda mevcut Mikro Kredi Kuruluşları Birliği bir temel olabilir. Hali hazırdaki isteğe bağlı üyelik, zorunlu hale getirilebilir ve bu gibi veri tabanı işlemleri bu kuruluş tarafından sunulabilir.
- Mikro krediler, Kırgızistan'da bir tüketim ya da harcama kredisi gibi de kullanılabilir. Bu durum kredinin tanımına ve gelişim ruhuna aykırıdır. Bu noktada kredi kullananlar, yapılanması tamamlanacak olan Mikro kredi Kuruluşları Birliği tarafından da takip edilebilir.
- İşletmeler bu konuda mevcut üniversitelerle de işbirliğine giderek bir alt yapı sistemi kurabilirler.

Kaynakça

- Adem, İsmail, 2005. Kırgızistan Cumhuriyeti Ülke Raporu, KOSGEB Yayınları, Ankara
- Altay, Asuman, 2007. "Küreselleşen Yoksulluk Olgusunun Önlenmesinde Mikrofinansman", *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44 Sayı:510
- Can, Yeşim ve Aslı Karataş, 2007. "Yerel Ekonomilerde Kalkınmanın İtici Gücü Olarak Kadın Girişimcilerin Rolü ve Mikro Finansman: Muğla İli Örneği", *Selçuk Üniversitesi Karaman İ.İ.B.F. Dergisi Yerel Ekonomiler Özel Sayısı*, Konya, ss.251-261.
- Ceenbaeva, Baktıgül Canıbekovna, 2008. "Problemi razvitiya mikrofinansirovaniya i mikroreditovaniya v perehodnyy period", Tsentr ekonomičeskih issledovaniy im. akademika Dj. Alımbaeva Natsionalnoy Akademii nauk Kırgızskoy Respubliki, Dissertatsionnyy sovet Д.08.06.330
- Dolun, Leyla 2005. **Mikro Finansman**, Türkiye Kalkınma Bankası A.Ş., Genel Araştırmalar, Ankara.
- Dündar, Seher Ozan 2007. **Mikro Finansman**, Türkiye Kalk.B. A.Ş. Ekon. ve Sosyal Araşt. Müd., Ankara.
- Helms, B. Access for All: Building Inclusive Financial Systems Kongresi, İstanbul Kültür Üniv. 199-207
- <http://www.cgap.org/p/site/c>, Erişim: 28.02.2011
- <http://www.government.gov.kg/index.php>, Erişim: 20.04.2011
- <http://www.nbkr.kg> (Kırgız Cumhuriyeti Merkez Bankası), Erişim: 05.04.2011
- http://www.nbkr.kg/snb/ten_raz_nfku.htm, Erişim: 12.04.2011
- <http://www.tkb.com.tr>, Erişim: 03.11.2010
- <http://www.toktom.kg>, Erişim: 05.03.2011
- <http://www.israf.org>
- KCMB, 2010. Kırgızistan Cumhuriyeti Ulusal Bankası Bülteni, Bişkek

- Kırgızistan Merkez Bankası, 2011. Bankacılık Sektörünün Gelişme Eğilimleri, Bişkek.
- Kırgızistan Merkez Bankası Bülteni, 2011. Bişkek.
- Kırgızistan Finansal Kuruluşları, 2011. Bişkek.
- Konya Ticaret Odası, 2008. Kırgızistan Ülke Raporu, Etüd Araştırma Merkezi, Konya.
- KOSGEB, 2003. Küçük İşletmeler ve İş Yaratılması İçin Mikro Kredi: Pazardaki Açığın Kapatılması, KOSGEB Yayınları, Ankara
- ÖNER, E. vd. 2007. “Mikro Finans Sistemi ve Ticari Bankaların Mikro Finans Sistemindeki Yeri”, KTMÜ 2. Maliye Kongresi, Bişkek. Kırgızistan
- Robinson, Marguerite. The Paradigm Shift in Microfinance: A perspective From HIID, <http://www.cid.harvard.edu/hiid/510.pdf>
- Srednesročnaya strategiya razvitiya mikrofinansirovaniya v Kırgızskoy Respublike na 2006–2010 godı, 2010. Bişkek.
- www.amfi.kg (Mikrokredi Kuruluşları Birliği), Erişim: 14.03.2012
- www.comcec.org, Erişim: 12.11.2010
- www.stat.kg (Kırgız Milli İstatistik Komitesi)
- Yılmaz, R.vd. 2006. **Mikro Finansman ve Yoksullukla Mücadele**, Ekin Yayınları, 1.Baskı, Bursa.
- Yunus, M. 2003. **Yoksulluğun Bulunmadığı Bir Dünyaya Doğru**, Doğan Kitapçılık, 2.Baskı, İstanbul.